

(9)

RENTSLI BRAVUUR

Üksinda ja töövõimetult anti talle kohtu poolt kaks valikut: otsida abi või minna vangi. Nii algas tema teekond õpetatavaks muutumise suunas.

SÜNDISIN ÜHES suuremas Kesklääne linnas, päris beebibuumi lõpul. Mu vanemad ei olnud heal järjel, aga viiekümnendate keskel käisid nad tööl ja püüdlisid Ameerika unelma poole. Minu isa oli endine politseinik, kes oli lõpetanud õigusteaduse eriala ja töötas pankadega ning kinnisvaramaaklerina. Ema oli lõpetanud tuntud idaranniku kolledži ajakirjanduse erialal ja kolis läände, et mu isaga abielluda ja pere rajada. Nad mõlemad olid tööd rügavate Euroopa immigrantide lapsed.

Sirgudes käisime vanema vennaga pühapäeviti kirikus ja õppisime kihelkonnakoolis. Meil oli piisavalt söögipoolist ning põhivajadused rohkem kui rahuldatud. Olin tark, aga vallatu laps ja mingil hetkel otsustasin, et lihtsam on valetada kui kannatada oma tempude tagajärgede pärast. Isale olid väga olulised reeglid ja kord ning valetamist ei sallinud ta üldse. Meil oli palju konflikte. Muus osas oli minu varajane lapsepõlv suhteliselt õnnelik.

Lõpuks läks mu vend kolledžisse ja mina hakkasin omaette maailma avastama. Nautisin sõprade seltskonda ja me seiklesime palju. Sel ajal alustasin esimesi katsetusi alkoholiga. Minu lähenemisviis küpsusele ja täiskasvanueale oli reede õhtul sõpradega õlut või varastatud pudelit jagada. Koolis kujunes mul oma täielikku potentsiaali mitte ära kasutava noormehe maine.

Mulle tundus, et kogu maailm võtab asju liiga tõsiselt. Kui mina tajusin ennast rõõmujanulise ja muretuna, siis teised nägid mind vastutustundetu ja häbematuna. Mässajalik natuur hakkas pinnale kerkima.

Kuuekümnendate keskel tekkis mul võimalus külastada oma venda, kellel oli stipendium ühes California ülikoolis. Need olid peadpöörivad ajad ja sealsed kogemused jätsid minusse sügava jälje. Õhus oli muusika ja tänavatel tants. Pole ime, et Keskläände tagasi jõudes tekkisid mul probleemid distsipliiniga. Pettunud kooli argises tühisuses, muutus keskendumine aina raskemaks. Ihkasin muretut elu. 1968. aasta sügiseks olin lahkunud kolmest erinevast koolist ning leidsin, et mulle aitab. Kavatsusega alustada uut elu viskasin õpikud nurka. Kitarr seljas ja täis nooruslikku optimismi, lahkusin kodust ning suundusin tagasi läänerrannikule.

Minu toidupaluke hakkas peagi otsa lõppema ja tööd oli raske leida. Proovisin kerjata, aga mõistsin, et olin selle jaoks liiga uhke või õigemini ei olnud piisavalt näljane. Hakkasin elama peost suhu, aga mu ellujäämisoskused ei olnud nii head, kui olin arvanud. Soojemate ilmadega telkisin rannikuäärse maantee lähedal metsas. Merilõvide haukumine ei lasknud magada. Talve lähenedes jõlkusin rannapiirkonnas ja tänavatel, magasin laoruumides ja räpastes hotellides või teesklesin hooajalisel ajal linnas viibivat farmitöölisest migranti ja ööbisin nende juures.

Mis oli alanud seiklusena, hakkas kujunema õudusunenäoks. Põgenemishetked sellest ebamugavast reaalsusest saabusid siis, kui mul õnnestus veenda kedagi oma veini või viina minuga jagama. Jook rinnus, taastus mu enesekindlus ja mu suund tundus selge. Kümblestin

oma kõrgelennulistest plaanides ja tulevikuunelmates. Joomine põgenemiseks osutus sama oluliseks kui söömine ellu jäämiseks. Kogu see rentsli bravuur ja sihikindlus põrmustusid, kui seadusega pahuksisse sattusin. Võimud saatsid mu tagasi Keskläände, ainsaks varanduseks mu seljas olevad riided.

Koju jõudes rabasin sõpru ülepaisutatud juttudega ebatavalistest inimestest ja veidratest juhtumustest, millest mõned vastasid ka tõele. Me läksime kohe jooma ja jätkasin sealt, kus olin pooleli jäänud. Eesmärk oli alati ennast „täis juua”. Kuigi mul oli vahel raske oma joomist talitseda, olin valmis rohkem pingutama. Leidsin, et eduka joomise võti on sama mis eduka musitseerimise puhul: harjuta, harjuta, harjuta.

Pärast katseid kolledžis õppida, proovisin leida töökohta – sageli pohmeluses. Leitud töökohad tundusid mulle labased. Ma ei teadnud siis veel, et kõik tööd on väärivad. Hooldustöö, galvaniseerimine, töö tehases ja meditsiinitööstuses (pärast prügi välja viimist hakkasin ma pihta riulitega) olid kõik minu CV-s. Minu CV-sse ei mahtunud varastamine, hiline mine, tööluus ja vallandamise põhjused. Ma muutusin üha rahulolematumaks, kuid ei teadnud, et probleem oli minu sees. Ma ihkasin peenemaid asju elus, kuid taibates, et nende nimel tuleb pingutada, loobusin neist kui süsteemi lõksudest. Minu tulevikuplaan oli pigem leida tee äärest kotitäis raha.

Vaatamata joomisele õnnestus mul natuke raha kõrvale panna. Oma esimese tuhande dollari eest ostsin mootorratta. Sellega hankisin elustiili, mitte transpordivahendi. Pärast seda elasin aastaid mootorratturi eluviisi. Mu elu, kohati karm ja põnev, tiirles mootorrataste ehitamise ja võidusõitmise ümber. Uued reeglid olid: sõida

täiega, ela täiega ja sure noorelt. Nädala sees hüppasin kodukandis baarist baari. Nädalavahetused möödusid kesklinna klubides. Aastate möödudes mu sõpruskond aina kahanes. Mõned surid õnnetustes, mõned tapeti, mõned läksid vangi ja mõned lihtsalt võtsid mõistuse pähe, astusid välja ja said suureks. Viimased olid need, keda ma ei mõistnud. Igatahes uusi sõpru mul ei tekkinud ja minust kujunes üksik hunt.

Seitsmekümnendate keskel sain ametiühingu all hea palgaga töökoha terasetööstuses. Peatselt kandideerisin meistrimehe ametile ja hakkasin õppima elektriiku kutset. See töö oli palav, räpane ja ohtlik. Kõik töötasid liikuva graafikuga ja oma vahetuse lõpus oli mul tunne, nagu oleksin läbi elanud tõsise katsumuse. Esimene peatus oli kõrts mäe otsas. Tihti jäi see viimaseks. Alkohol ei olnud seal ainus saadaval olev lõõgastusvahend ja mulle polnud neist ükski võõras. Mul oli seal esimest korda elus avatud arve, mis tähendas, et ükskõik kui põhjas mu näpud ka ei olnud, mulle anti alati pärast tööd joogid kätte. Samal ajal, kui kutid minu ümber ostsid omale kodusid, lõid peresid ja elasid vastutus-tundlikult, oli mul raskusi kommunaalarvete maks-mise ja auto töökorras hoidmisega. Jälgisin siiski, et mu kõrtsiarve saaks tasutud.

Minu elu mõtteks sai pidev purjus olemine. Paar jooki panid mind ennast normaalsena tundma ja tekitasid tunde, et kõik on kontrolli all. Muutusin arglikust erakust peoloomaks. Mu naljad olid naljakamad, tüdrukud olid ilusamad, mängisin piljardit paremini ning plaadimasinast kõlasid paremad lood. Suutsin vaadata inimestele otsa ja käia läbi nende seast kõige kõvematega.

Aeg-ajalt käisin tööalastel täiendkursustel kolledžis. Normaalsete inimeste seltskonnas taipasin, kui pööra-

seks olin muutunud. Minu armastatud individuaalsus oli muutunud eraklikkuseks. Hakkasin muretsema, et olen nõiaringis. Mul ei olnud sõpru – ainult tuttavad. Seda tõsiasja kinnitasid ka kuuliaugud minu auto kerese, mille oli jätnud minult petta saanud tuttav. Ainus kerendus oli pudelis, aga seegi hakkas alt vedama. Minu unistused olid ammu hääbunud, mu elul ei olnud eesmärki, mu enesekindlus oli kadunud ning joomine ei suutnud neid enam taastada nagu varem. Isiklik hügieen jäi tagaplaanile. Esines perioode, kus ma üritasin olla joomata, aga see oli raske ja lõppes harilikult kõige ebasobivamal hetkel. Erilisteks sündmusteks nagu pühad, matused, tööintervjuud ja kohtuistungid sain ennast korda, ainult selleks, et viimasel hetkel libastuda ja lennata pudelisse tagasi nagu bumerang. Pingutatud kainus oli kurnav.

Minu elu allakäiguspiraal hakkas tegema üha väiksemaid ringe. Mul oli nii palju liiklusõnnetusi ja trahve, et see oleks pannud iga politseiniku kulmu kergitama. Kui mul oli kindlustus, siis oli see suure riskikattega. Minu väline sõjakus asendus salakavalusega. Vaatamata aastataid kestnud seaduserikkumistele, suutsin enamasti hoiduda suurematest jamadest. Paaril korral said nad mu peaaegu kätte, aga mul õnnestus nad mingi tehnilise nüansiga siiski ära petta või anti mulle lihtsalt andeks. Lõpuks tuli mind kummitama üks aastaid tagasi sooritatud apsakas. Olin peaaegu sunnitud seisma silmitsi föderaalse kohtusüsteemiga. Mulle hakkas tunduma, et olen kloun, kes žongleerib liiga paljude pallidega. Iga pall kujutas endas probleemi, mida ma õhus hoidsin. Mu käed hakkasid väsima ja teadsin, et ma ei suuda seda enam kaua jätkata, kuid ma ei kavatsenud alla anda. Minu uhkus ja ego ei oleks

lubanud. Minu probleemide põhjuseks olid ülemused, kohtunikud, kaastöölised, advokaadid, parkimistrahvid, baariarved, rahalaenajad, kommunaalarved, üürileandjad, mu tüdruksõber, petetud inimesed. Ma ei suutnud näha kõige põhilisemat probleemi – minu joomine ja mina ise. Teadsin juba mõnda aega, et ma tahan väga sellelt karussellilt maha saada, kuid ma ei osanud.

Kohtunikul seevastu olid mõned ideed. Mind määrati elektroonilise jälgimisega koduaresti ja range järelevalvega katseajale, mille käigus pidin andma pisteliselt uriiniproove. Vastasel juhul oodanuks mind viis aastat vangistust. Jätkasin veiderdamist kuniks võimudele sai selgeks, et ma ei suuda oma katseaja tingimustest kinni pidada. Ükskõik millised olid tagajärjed – ma ei suutnud joomist lõpetada ja loobusin proovimast. Kui kohus mind mu rikkumiste pärast lõpuks kohale kutsus, anti mulle kaks valikut: otsi abi või mine vangi. Pärast hoolikat vaagimist valisin esimese. Nüüd kas saadetakse mind kuhugi või saadan mina end kuhugi. Valisin teise ja nad andsid mulle nädala, et teha vastavad korraldused. Viivitades võttis see lõpuks kolm nädalat. Taaskord meeleheitlikult nurka surutuna ja oma madalaimas punktis, sõnasin ainsa palve, mida ma endiselt teadsin: „Jumal aita mind. Kui sa mind seekord päästad, siis ei tee ma seda enam kunagi.” Mu elu oli lõpuks minu kontrolli alt väljas.

Ma polnud enam peoloom, olin pankrotis ja üüriarve maksmata, mustad nõud kuhjunud kraanikaussi ja hallitanud potid pliidil. Kotid prügi ja pudelitega seisid ukse kõrval reas ja mu kempsupott oli umbes. Hunnikutes varastatud pahna lebas põrandal. Olin kandnud samu riideid liiga kaua ja ma ei söönud muud kui valmis makarone juustuga ja pirukaid. Kuuldes

koputust uksele, jooksin vannituppa ja piilusin aknast välja, et näha, kes mind vahistama tuli. Joomata olla oli võimatu, aga joomine ei aidanud. Sellises seisundis lahkusin kodust ja kirjutasin ennast sisse haiglasse, kus mind ootas viimne kohtupäev.

Olin tol hetkel nii purjus, et ei mäleta vastuvõttust peale närvilisuse midagi. Mõne tunni möödudes tundsin ennast turvalisemalt. Minu kartus asendus vaikselt kergendustundega. Äkki nad siiski saavad mind aidata. Mul ei olnud aimugi, kui raskeks mu tervislik seisund kujuneb. Võõrutuse esimesed viis päeva seitsmeteistkümnest olid täielik põrgu. Suutsin ainult voodis lamada. Ma polnud aastaid nii pikalt kaine olnud. Nädala pärast tundsin ennast pisut paremini ja hakkasin ümbrust uurima. Mul hakkas tekkima asjade suhtes oma arvamus. Leidsin, et arstid ja õed olid kompetentsed ja asjatundlikud, kuid tajusin, et kuigi nad teadsid palju alkoholismist, oli see pelgalt raamatutarkus – nad ei olnud seda ise kogunud. Ma ei vajanud teadmisi. Vajasin lahendusi. Keegi peale lootusetute ei teadnud, mis tunne on elada ilma lootuseta. Minu sisemine skeptik lõi välja, otsides igat võimalikku lünka ja vabandust, et kõike kahtluse alla seada ning tähelepanu oma seisundilt kõrvale juhtida. Algne optimism lõi kõikuma. Kas see oli kogu lugu?

Üks mees personali hulgast tundus siiski olevat teistsugune. Ta näis rahulik ja paistis midagi teadvat. Ilmselgelt ei olnud see tüüp nii ametlik nagu teised ja kui ta rääkis mulle oma loo, olin üllatunud, kui sarnane see oli minu omaga – selle vahega, et tema ei teinud sellest saladust. Ta mainis, et ta on Anonüümsete Alkohoolikute liige. Kuidas on võimalik, et ta oli välja teeninud personali austuse, olles eelnevalt elanud kriminaalset

elu? Kuidas saab olla nii, et ta oli paljuski minu moodi, aga oli leidnud tee tagasi? Siin oli keegi, kes on kaine, samas lahe; alandlik, aga kindel oma põhimõtetes; tõsine, aga mitte ilma huumorimeeleta. Ta oli keegi, kellega suutsin suhestuda ja ehk isegi usaldada. Võib-olla päästis ta mu elu lihtsalt oma kohalolekuga ja ta ei tea sellest tänaseni midagi.

Järgmise paari päeva jooksul rääkisin jätkuvalt vähe, aga kuulasin ja vaatasin. Sain aimu, kuidas Anonüümsed Alkohoolikud töötab ja kohtasin veel mõnda liiget. Leidsin, et see ei ole midagi, mille nad koju minnes haiglasse jätavad – see on eluviis. Mõistsin, et see on vaimsus, mitte religioon. Nägin, et nad olid rõõmsad ja nad olid selles asjas ühel meelel, et kui ma tahtsin oma ellu sama muutust, mis oli toimunud nendega, siis pidi mul olema valmisolek teha sama, mida nemad tegid. Olin vaimustunud. Siin ma olin, täielik kõnts, ja nad kutsusid mind sellele vaatamata endaga liituma. Hakkasin tundma, et kui ma kunagi üldse proovin midagi teistmoodi teha, siis peaksin seda tegema nüüd. See võib olla minu viimane võimalus. Pidin niikuinii ametivõimudega tegelema ja kaasa mängides ei olnud mul midagi kaotada. Niisiis, lugesin nende raamatu läbi, hakkasin nende sammudega tööle ning palusin (uksed lukus, tuled kustus) Kõrgemalt Jõult natuke abi, nagu nad soovitasid. Lõpuks soovitasid nad tungivalt, et osaleksin nende koosolekutel – eriti esimesel õhtul pärast haiglast välja saamist.

Väljusin sealt ühel päikeselisel pärastlõunal. Kavatsesin sel õhtul koosolekule minna, aga ühtlasi oli mul põhjust tähistamiseks ja kümme dollarit taskus. Olin kakskümmend kaks päeva kaine olnud ja olin enda üle uhke. Peagi hakkasid mu vanad instinktid taas võimust

võtma. Päikeseline päev. Kümme dollarit. Tähistamine. Hea enesetunne. Enne kui ma arugi sain, jalutasin tagaukse kaudu sisse ühte joomakohta, mida vanasti sageli külastasin. Sisenedes tundsin alkoholi lõhna ja mu suu hakkas vett jooksuma. Istusin leti äärde. Tellisin oma tavalise kokteili. Kas ma ei suuda kõigest ühte päeva joomata olla? Kui see küsimus niipidi esitada, siis jah, suudaksin küll ühe päeva joomata olla. Pealegi pidin ma sel õhtul koosolekule minema ja kes teab, järsku on neil seal alkomeetrid. Panin oma dollari letile, ronisin puki pealt maha ja jalutasin uksest välja. Kui tahan, võin homme juua – ja see oligi minu plaan.

Sel õhtul, minu esimesel koosolekul, käitusid kõik nii nagu peab – nad panid mind end tundma teretulnuna. Kohtasin teisi endasuguseid ja see oli hea tunne. Äkki see ongi päris asi. Niisiis läksin järgmisele koosolekule ja tundsin samamoodi. Siis järgmisele koosolekule. Homsed tulid ja läksid ja kuni tänase päevani pole ma tundnud vajadust enam juua. See oli üle kuue aasta tagasi.

Mu tugiisiku sõnul on Suures Raamatus kõige olulisem sõna „meie” ja koosolekutel käimine tõi selle minu ellu. „Tunnistasime, et olime jõuetud alkoholi ees...” Ma ei pidanud enam üksi olema. Kuna sõpruskond ja aktiivsus innustasid mind ikka tagasi tulema, jõudsin Kaheteistkümne Sammuga töötamiseni. Mida rohkem töötasin, seda paremini ennast tundsin. Hakkasin aega veetma oma tugiisiku ja teiste tegusate liikmetega. Neid jälgides mõistsin, et tänulikkust väljendatakse, sellest ei räägita – tänulikkus on tegudes. Nad mainisid, et olen õnnega koos, kuna mul on veel alles mu autoromu, seega võiksin kaaluda nende inimeste koosolekutele toomist, kellel pole nii hästi läinud. Mulle

tuletati meelde, et kõiketeadjatele ei saa midagi õpetada, nii et püsi õpetatav. Kui mu vanad käitumisviisid hakkasid taas pead tõstma, siis juhtisid nad sellele tähelepanu. Kui elu tundus ebaõiglane, siis tehti juttu usalduse loomisest ja oma Kõrgemale Jõule toetumisest. Nad selgitasid, et meie dilemmaks on jõu puudumine ja lahendus on olemas. Haarasin AA-st kohe kinni ja usaldas inimesi nagu laps, et kui surun oma uhkuse piisavalt alla ja järgin nende teed põhjalikult, saan minagi selle, mis neil on. Ja see töötas. Alguses tahtsin lihtsalt võimud enda kraest maha raputada. Ma ei osanud oodata, et see programm muudaks täielikult mu elukäiku või juhataks mulle teed vabaduse ja õnnelikkuseni.

Olles endiselt väga kannatamatu, tahtsin saada kõike ja kohe. Seetõttu samastusin nii hästi looga kogenenematust uustulnukast ja vanast olijast. Kui uustulnuk läks vana olija juurde, kadestades tema saavutusi ja pikka kainusestaaži, lajatas vana olija käega vastu lauda ja pahvatas: „Olen nõus vahetama kohe oma kolmkümmend kainusaastat sinu 30 päeva vastu!” Ta teadis, et uustulnuk ei olnud veel mõistnud, et tõeline õnn peitub teekonnas, mitte sihtkohas.

Niisiis, täna olen oma eluga palju paremas kohas, nagu Anonüümsetes Alkohoolikutes lubati, ja ma tean, et neil on õigus, kui nad ütlevad, et läheb aina paremaks. Minu olud on pidevalt paranenud koos vaimse elu kasvu ja küpsemisega. Kirjeldamiseks neid tundeid südames, jääb sõnadest väheks, kui mõtisklen sellest, kui palju on mu elu muutunud, kui kaugemale olen jõudnud ja kui palju on veel avastada. Kuigi ma ei tea, kuhu mu teekond võib mind viia, siis tean, et võlgnen selle

Jumala armule ja kolmele sõnale Kaheteistkümnest
Sammust: jätkka, arenda ja harjuta.

Ahjaa, üks asi veel, mida mulle öeldi: alandlikkus on
võti.